

PRŮZKUM VE STRATEGICKÉ OPERACI

Průzkum vždy v minulosti měl velkou úlohu k dosažení vítězství v boji a operaci. V soudobých podmínkách ozbrojeného zápasu v souvislosti se zavedenými prostředky jaderného napadení a ostatními zbraněmi hromadného ničení, vysoce přesnými konvenčními palebními systémy a prostředky velení, jejich soustavným zdokonalováním, úloha a význam průzkumu značně vzrostly.

To vše klade na průzkum řadu nových požadavků, z nichž vystupují do popředí především aktivnost, cílevědomost a včas-

nost získání průzkumových zpráv, včetně jejich předání příslušnému velitelskému stupni v nejkratší možné době, která se blíží reálnému času, při bezpodmínečném dodržení hodnověrnosti. Naplnění těchto požadavků v soudobých podmínkách je zvláště důležité především proto, že pravděpodobný nepřítel předpokládá při přípravě a vedení bojové činnosti realizovat široký okruh opatření operačního maskování a dezinformace, což potvrdila větší na lokálních ozbrojených střetnutí v nedávné minulosti.

Charakteristické rysy a podmínky vedení strategické operace na kontinentálním válčišti a jejich vliv na organizaci a vedení průzkumu

Strategická operace na kontinentálním válčišti je souhrnem prostorově i časově sladěných a vzájemně spojených současných i postupných operací, úderů a bojové činnosti několika frontů, flotil, svazů a svazků ostatních druhů ozbrojených sil, uskutečňovaných podle jednotného zámyslu a za řízení vrchního velení ozbrojených sil na válčišti k dosažení stanoveného strategického cíle.

Soudobá strategická operace je tedy složitým systémem vzájemně spjatých operací a bojové činnosti svazů a svazků různých druhů ozbrojených sil a bude mít **koaliční charakter**. Tato operace má řadu charakteristických rysů, které budou zákonitě ovlivňovat organizaci a vedení průzkumu. Půjde především o velký prostorový rozmach. Bojová činnost bude rozvíjena na velkých prostorech jak na souši, na moři nebo oceánu, tak i ve vzduchu a v kosmickém prostoru. To vyžaduje, aby průzkum byl veden nejen do celé hloubky válčiště, ale i za jeho hranicemi, protože na průběh a konečný výsledek operace mohou mít podstatný vliv síly a prostřed-

ky rozmístěné jak na daném, tak i jiném válčišti. Tak např. při strategické operaci na západním válčišti bude nutné vést průzkum ne jen na tomto válčišti, ale i v Atlantickém oceánu a dokonce i na zaoceánských územích.

Ve strategické operaci bude třeba vykonávat průzkum velkého množství objektů nepřítelů, a to s použitím značných sil i prostředků. Přitom úsilí a umění průzkumu je nutné zaměřit na zjištění nejdůležitějších objektů, jejichž zničení přispěje k celkovému úspěchu operace.

Strategická operace na válčišti je společnou operací prováděnou spojeným úsilím svazů a svazků různých druhů ozbrojených sil, kdy kromě několika frontů se jí zúčastní raketové vojska strategického určení, síly námořnictva, včetně atomových ponorek, dálkové letectvo a svazy jiných druhů letectva, výsadkové vojsko a vojsko PVOS.

V takové operaci bude průzkum veden **silami a prostředky strategického průzkumu**, ale i různorodými silami a prostředky svazů všech druhů ozbrojených sil, které

se operace zúčastní. V souvislosti s tím nabývají otázky jeho pečlivé organizace, včetně plánování a sladění úsilí jeho sil a prostředků v rámci daného válčiště, na zvlášť velkém významu.

Účast raketového vojska strategického určení, vyzbrojeného raketami středního dosahu, dálkového letectva a atomových raketových ponorek z naší strany a obdobných ponorek, balistických raket středního doletu, letectva, letadlových lodí, strategického letectva a raket s plochou dráhou letu ze strany nepřítele v operaci vedené za použití jaderných zbraní jí dodává zvláštního charakteru.

Před průzkumem tak vystávají mimořádně důležité úkoly k zabezpečení velitelů a štábů údaji, které jim umožní přijmout opatření k vyloučení nenadálosti vlastních jaderných zbraní strategického určení.

Současné ničení uskupení ozbrojených sil a objektů válečné ekonomiky nepřítele v celé hloubce válčiště nebo na jeho větší části, jakož i nutnost získat hodnověrné průzkumové zprávy o nich, si vyžadá velké úsilí všech sil a prostředků průzkumu, přesné plánování a pečlivou koordinaci.

Považuji za nutné zdůraznit, že charakteristické rysy strategické operace jako celku a samotného průzkumu v ní budou ve značné míře určovány konkrétním válčištěm, jeho důležitostí, sestavou ozbrojených sil, počtem a charakterem nepřátelských objektů, terénními podmínkami, politickými, ekonomickými a národními zvláštnostmi. Např. podmínky organizace a vedení průzkumu na západním válčišti budou odlišné od podmínek na jihozápadním válčišti nebo v prostoru Blízkého východu, kde jsou rozmístěny ozbrojené síly nepřítele, jež se od sebe liší charakterem i složením uskupení, což vytváří různé objekty průzkumu. Také naše ozbrojené síly budou mít určité odlišnosti v uskupení, a to zpětně ovlivní složení sil a prostředků, které se budou na vedení průzkumu podílet. Dále je třeba vzít v úvahu odlišné prostorové podmínky, ráz terénu a výrazné rozdílné politické a národní zvláštnosti. Zásadním způsobem však může být plánování a vykonání průzkumu ovlivněno především cílem strategické operace, který bude pro daný druh válčiště různý.

Strategická operace může být zahájena a vedena v různých podmínkách, a to: válka od samého počátku bude mít charakter světové jaderné války, nebo začne za použití konvenčních prostředků s následným přechodem k použití jaderných

zbraní. Nelze však vyloučit ani variantu, kdy strategická operace bude od začátku do konce vedena za použití pouze konvenčních prostředků ničení.

V jaderné válce k dosažení cíle strategické operace mají rozhodující úlohu údery strategických jaderných prostředků a prostředků operačně taktického určení na objekty a uskupení ozbrojených sil nepřítele na válčišti. V takové válce je zapotřebí mít na zřeteli, že nepřítel bude klást důraz hlavně na překvapivý jaderný úder.

Za těchto podmínek je nutné, aby průzkum řešil úkoly zaměřené z jedné strany na zabezpečení zmaření překvapivého jaderného útoku nepřítele a z druhé strany na úspěšné zabezpečení vlastního prvního jaderného úderu strategickými jadernými silami a jadernými silami frontů a flotil na válčišti.

Organizace a vedení průzkumu budou v tomto případě uskutečňovány za zvlášť složitých podmínek, protože do zahájení bojové činnosti nebudou schopny všechny síly a prostředky průzkumu svazů a svazků určených k účasti ve strategické operaci provádět průzkum. Protože v podmínkách jaderné války bude úsilí vojsk soustředěno na současné ničení jak hlavních uskupení ozbrojených sil do celé hloubky jejich sestavy, tak i na ničení objektů válečného průmyslu, státní správy atd., bude třeba, aby průzkum v krátkých lhůtách zabezpečil velitelům a štábům potřebné údaje, které umožní přijmout opatření k zmaření jaderného útoku nepřítele a k efektivnímu použití vlastních jaderných zbraní.

V podmínkách, kdy bude strategická operace zahájena za použití pouze konvenčních zbraní, bude rozhodující úloha v porážce nepřítele patřit vojskům frontů, které vedou bojovou činnost společně se svazy a svazky letectva, vojska PVOS, a na přímořských směrech i silami flotily.

Průzkum ve strategické operaci vedené v těchto podmínkách musí zabezpečit potřebnými průzkumovými zprávami především svazy a svazky frontů, které vedou bojovou činnost v počátečním období operace na hlavním směru. V tomto období se nepřítel bude rovněž snažit zasadit překvapivý úder, a to především svým taktickým a námořním letectvem. S přihlédnutím k této skutečnosti je nutné, aby průzkum získal pro velitele a štáby údaje potřebné k zmaření překvapivého útoku nepřítele.

Nejdůležitějším cílem průzkumu i ve strategické operaci vedené pouze konvenčními prostředky (s ohledem na trvalé ne-

bezpečí jaderného napadení) bude včas zjistit bezprostřední přípravy nepřitele k použití jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení, dobu a jejich rozsah.

Za daných podmínek může být dosažení tohoto cíle usnadněno tím, že určené síly a prostředky mohou bez jakéhokoli omezení vést průzkum. Na druhé straně je však třeba zdůraznit, že právě velké množství různých prostředků jaderného

napadení nepřitele, které jsou ve vysokém stupni bojové pohotovosti, plnění tohoto cíle ztíží.

Průzkum ve strategické operaci, která bude zahajována za použití pouze konvenčních zbraní, musí zajistit pro raketové vojsko strategického určení, fronty, námořnictvo a svazky dálkového letectva průzkumové údaje, které umožní uskutečnění jaderného úderu v jakékoli situaci.

Organizace průzkumu ve strategické operaci na kontinentálním válečném

Cíl a hlavní úkoly průzkumu v první strategické operaci jsou určovány na základě vojenskopolitické situace ve světě, v souladu s cílem strategické operace a těmi úkoly, jejichž součástí i následující plnění je zaměřeno k dosažení všeobecného cíle operace, na zhodnocení pravděpodobného nebo působícího nepřitele a na možnostech sil a prostředků vlastního průzkumu.

Znalost vojenskopolitické situace, nepřetržité a hluboké studium nepřitele má její prvotní význam. Konkrétní analýza jeho uskupení v mírové době, možné změny sil při zahájení bojové činnosti, hodnocení ekonomického i morálního potenciálu je základem ke stanovení cíle a hlavních úkolů průzkumu.

Současné jsou hodnoceny možnosti vlastních sil a prostředků průzkumu, především svazů a svazků druhů ozbrojených sil, které se účastní strategické operace, ale i těch, které jsou podle nařízení Hlavního velení vyčleněny na válečné. Cíl a nejdůležitější úkoly průzkumu musí být v plném souladu s možnostmi jeho sil a prostředků.

Operace a bojové činnosti, o kterých jsem psal v první části článku, je zapotřebí všestranně zabezpečit, a to včetně průzkumu.

K plnění bojových úkolů svazky raketového vojska strategického určení je třeba, aby průzkum zjistil nebo potvrdil rozmístění, složení a ráz činnosti nepřátelských objektů plánovaných ke zničení, a v dalším upřesnil i výsledky jaderných úderů vlastních vojsk.

Ve prospěch vzdušné operace může průzkum zjišťovat nebo upřesňovat složení a rozmístění prostředků jaderného napadení, uskupení letectva, pozemních vojsk, loďstva nepřitele, jeho prostředků protivzdušné obrany, pohyblivé a stálé objekty (cíle) plánované ke zničení letectvem a raketovými vojsky (včetně určení jejich souřadnic) operační a strategické přepravy, provádět kontrolu výsledků raketových a leteckých úderů, zjišťovat stupeň radio-

aktivního a chemického zamoření na trati letu a v prostorech bojové činnosti letectva.

V zájmu protivzdušných operací je, podle mého názoru, hlavním úkolem průzkumu včas stanovit začátek bezprostředních příprav vzdušného a kosmického napadení nepřitele k vedení úderu, zjistit jejich rozmístění, bojovou sestavu, uskupení, zámysl a možný ráz činnosti, dobu a prostory vzletů letounů a křídlatých raket a včas je zjistit ve vzduchu, získat zprávy o operační sestavě sil a prostředků vzdušného napadení nepřitele, směr hlavního úderu, způsob průlomu (překonání) protivzdušné obrany a vedení úderů na obranné objekty, upřesňovat takticko-technická data a umístění navigačních systémů a systémů velení letectva, raketovým vojskům a technickým prostředkům.

K zabezpečení frontových operací patří mezi nejdůležitější úkoly průzkumu zjišťování:

- bojové a operační sestavy, rozmístění a uskupení vojsk nepřitele s důrazem na prostředky jaderného napadení na příslušných strategických (operačních) směrech, jejich bojovou pohotovost, bojovou schopnost, ráz činnosti a možnosti,
- objektů a cílů k použití vlastních prostředků ničení (včetně souřadnic),
- systému velení vojskům,
- sil a prostředků radioelektronického boje a jejich možnosti,
- ženijního vybudování terénu, systému jaderných mínových a jiných zářezů.
- znalostí nepřitele o našich vojskách,
- výsledků vlastních jaderných a jiných úderů,
- stavu operační přípravy válečného v prostoru operace,
- nejdůležitějších objektů týlového zabezpečení vojsk nepřitele,
- průchodnosti terénu, stavu komunikací, rázu vodních překážek, prostorů požárů a záplav, zamořených prostorů a možných směrů jejich překonání nebo obejití,
- ekonomické, hygienicko-epidemiologické a veterinární situace,

— nových prostředků a způsobů vedení bojové činnosti,

— morálně politického stavu vojsk a obyvatelstva nepřítele.

Průzkum plní ještě řadu **obecných úkolů** v zájmu celého uskupení strategického svazu ozbrojených sil na válčišti, ke kterým můžeme zařadit:

— zjišťování změn ve vojenskopolitické situaci a bezprostřední přípravy nepříteli k napadení, jeho záměry a možný zámysl činnosti,

— sledování strategických jaderných sil nepřítele, které mohou být použity na válčišti nebo ve vzdušném a kosmickém prostoru,

— zjišťování přepravy sil a prostředků z jiných válčišť (prostorů),

— získávání zpráv o důležitých objektech a cílech, které mohou být ničeny strategickými jadernými silami,

— upřesňování mobilizačních možností kapitalistických států na válčišti, doby, rozsahu a způsobu rozvinování,

— zjišťování systému vojenského a státního velení a řízení, důležitých opatření vojenskopolitického vedení v rámci jednotlivých států, válčiště a celého bloku.

V období ohrožení je nutné, aby průzkum zesílil sledování prostředků jaderného napadení nepřítele a především zjistil: zahájení vydávání jaderné munice útvarům nosičů jaderných zbraní, rozvinování raketových útvarů operačně taktického určení v prostorech bojového rozmístění, vypnutí atomových raketových ponorek ze základen, rozvinování letadlových a hladinových raketových lodí, rozptýlení strategického a taktického letectva na válčišti, zavážení jaderné i konvenční munice pod letouny, vzlety strategického a taktického letectva, změny v rázu působení atomových raketových ponorek v prostorech bojového hlídkování.

Dále je nezbytné, aby průzkum zjistil změny v činnosti prostředků velení a řízení letectva a raketových kompletů nepřítele, zejména uvedení do chodu systému přesné radionavigace zahájení funkce radiotechnického průzkumu, rozvinutí a uvedení do aktivity systému navádění letounů na pozemní cíle.

V souvislosti s rostoucí úlohou a významem průzkumu v soudobých podmínkách a vzrůstajícími požadavky, které jsou na něj kladeny, je třeba, abychom pochopili, že organizace průzkumu je povinností velitelů a štábů všech stupňů, náčelníků druhů vojsk a speciálních vojsk. Proto k zajištění správné a efektivní organizace průzkumu je nutné prohlubovat znalosti o charakteru soudobé operace a boje, cílevědomě studovat názory pravděpodobného nepřítele na vedení bojové činnosti, změny v organizační struktuře a ve výzbroji jeho vojsk, přesně znát možnosti vlastních sil i prostředků průzkumu a dovedně je využívat, pracovat tvůrčím způsobem, iniciativně, vynalézávě a s vojenskou důmyslností.

Neméně důležité je včas zjistit změny v uskupení a rázu činnosti svazů a svazků pozemních vojsk, vojenského letectva a vojenských námořních sil, v práci štábů všech stupňů, v organizaci protivzdušné obrany a obrany proti vylodění námořních výsadek. Je nutné rovněž upřesnit polohy nepřátelských objektů určených k ničení jadernými i konvenčními zbraněmi.

Po zahájení bojové činnosti a v průběhu operace bude hlavním úkolem všech druhů průzkumu nepřetržitě sledovat dříve zjištěné jaderné prostředky nepřítele, včas zjistit nové a další důležité objekty, především objekty prvního pořadí ničení, výsledky vlastního prvního jaderného úderu a úderů konvenčními prostředky ničení a upřesnit změny v sestavě i složení prostředků jednotlivých druhů vojsk.

Více jak polovina nepřátelských objektů je pohyblivá, přičemž jde hlavně o objekty, které patří ozbrojeným silám. Takový velký počet pohyblivých objektů bude ztěžovat organizaci a vedení průzkumu. Proto jedním z rozhodujících úkolů bude na základě analýzy jejich důležitosti a významu správné stanovení pořadí zjišťování a sledování.

Pro organizaci a vedení průzkumu je velmi důležité znát hloubku rozmístění nepřátelských objektů, tzn. na jakou vzdálenost od státní hranice nebo od čáry dotyku se nacházejí. Na předpokládaném válčišti je v jednotlivých hloubkách přibližně rozmístěno toto množství nepřátelských objektů: do 500 km kolem 65 %, od 500 do 1000 km asi 20 %, od 1000 do 2000 km okolo 10 % a nad 2000 km přibližně 5 %. Uvedené rozmístění objektů může být zjištěno silami a prostředky průzkumu operačních svazů, které se zúčastňují strategické operace. Současně však je nutné mít na zřeteli, že značné jejich množství se nachází ve velké vzdálenosti, mimo dosah sil a prostředků průzkumu frontů a na jejich zjištění je vhodné usměrňovat síly a prostředky průzkumu dálkového letectva, loďstva a dalších strategických prostředků. To vše vyžaduje sladit úsilí různých sil a prostředků průzkumu, a to nejen z hlediska doby, ale i z hlediska hloubky.